

Notat vedrørende ind- og udmeldelse af folkekirken og andre trossamfund, hvor der ikke foreligger samtykke fra forældremyndighedsindehaveren

Kirkeministeriet har bedt Børne- og Socialministeriet om et notat om rækkevidden af forældremyndighed i forhold til unge bl.a. i relation til religiøse spørgsmål.

Dato: 3. september 2017

Dokument nr. 103006/17

Sagsbehandler
Katrine Gunnersø Søndergaard

Af Børne- og Socialministeriets notat af 23. august 2017 fremgår:

”Forældremyndighed og børns rettigheder

Rammen for notatet

Kirkeministeriet har bedt om et notat om rækkevidden af forældremyndighed i forhold til unge. Kirkeministeriet ønsker en fortolkning af forældreansvarsloven, herunder hvad der nærmere ligger i indholdet af forældremyndighed, og hvilke selvstændige rettigheder unge har, bl.a. i relation til religiøse spørgsmål.

Forældreansvarsloven

Det er forældreansvarslovens udgangspunkt, at børn er under forældremyndighed indtil det fyldte 18. år og derfor i udgangspunktet ikke selv kan træffe afgørelse om personlige forhold. Forældreansvarsloven sætter rammerne for de beslutningsbeføjelser, forældremyndighedsindehaveren har, men der er i særlovgivningen en række forhold, der kræver barnets inddragelse. En endelig vurdering hører under ressort-myndigheden.

Forældremyndighed

Det fremgår af forældreansvarslovens § 1, at børn og unge under 18 år er under forældremyndighed. Det fremgår videre af § 2, at forældremyndighedens indehaver(e) skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

Forældreansvarsloven indeholder ikke særregler om religiøse forhold. Det fremgår imidlertid af lovens forarbejder¹ og af vejledningen om forældremyndighed², at væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold kræver enighed mellem forældrene, hvis der er fælles forældremyndighed. Barnets religion er nævnt i vejledningen som et forhold, forældrene skal være enige om.

Børns rettigheder

¹ 2006/1 LSF 133, afsnit 1.1., 1.2., samt de særlige bemærkninger til § 3.

² Vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl af 24. januar 2017.

Selvom børn under 18 år er under forældremyndighed og umyndige og derfor som udgangspunkt ikke på egen hånd kan træffe afgørelse om hverken personlige eller økonomiske forhold, kan der i særlovgivning være særlige bestemmelser, der giver børn forskellige grader af selvstændige rettigheder – i nogle tilfælde også uden forældremyndighedsindehaverens godkendelse.

Børns pligter og rettigheder kan opdeles i tre kategorier, afhængig af graden af rettighed:

- *Høringsret:* Forældremyndighedsindehaveren eller myndighederne har pligt til at indhente en udtalelse fra barnet, inden de træffer afgørelse. Eksempel herpå er § 5 i forældreansvarsloven, hvorefter der i alle forhold vedrørende barnet skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed.
- *Medbestemmelsesret:* Er mere vidtgående end høringsret, idet barnets medvirken eller samtykke er nødvendig for, at forældremyndighedsindehaveren kan træffe beslutning. Eksempel herpå er adoptionslovens § 6, hvorefter der ikke kan meddeles adoption af et barn, der er fyldt 12 år, uden den pågældendes samtykke, medmindre indhentelse af samtykke skønnes at være til skade for barnet.
- *Udøvelse af partsbeføjelser:* Er de mest vidtgående beføjelser, hvor større børn kan råde på egen hånd. I de specialbestemmelser, der findes, er aldersgrænsen normalt 12 eller 15 år. Eksempel herpå er servicelovens § 168, hvorefter en ung over 12 år selv kan indgive klager over en afgørelse truffet af børn- og ungeudvalget. En egentlig selvbestemmelsesret fremgår af § 8 i lov om begravelse og ligbrænding, hvorefter ønsker som afdøde har fremsat efter sit fyldte 15. år, skal efterkommes ved afgørelse af, om liget skal begraves eller brændes.

Manglende inddragelse af forældremyndighedsindehaveren

Når der ikke i særlovgivningen er særlige bestemmelser, der giver børn partsbeføjelser, er det som ovenfor nævnt forældremyndighedsindehaveren, der skal drage om-sorg for barnet og træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

En forældremyndighedsindehaver vil således kunne underkende et samtykke afgivet af et barn. Konkret vil det eksempelvis kunne ske ved, at forældremyndighedsindehaveren retter henvendelse til modtageren af samtykket og meddeler, at forældremyndighedsindehaveren ikke samtykker.

Forældreansvarsloven regulerer ikke tilfælde, hvor forældrenes samtykke ikke er indhentet. Dette vil kunne reguleres i særlovgivningen.”

Det fremgår blandt andet af besvarelsen, at forældreansvarsloven sætter rammerne for de beslutningsbeføjelser, forældremyndighedsindehaveren har, samt at der i særlovgivningen er fastsat bestemmelser om en række forhold, der kræver barnets samtykke.

Side 3
Dokument nr. 103006/17

Vedr. Lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning (Medlemskabsloven)

Folkekirkens grundlovsbestemte særstatus indebærer, at folkekirkens forhold reguleres ved lov. Medlemskab af folkekirken er som følge heraf reguleret ved lov og ikke i form af vedtægt. Medlemskab er ifølge medlemskabsloven personligt og knytter sig til en bestemt menighed inden for folkekirken. Det er samtidig udelukket på én gang at være medlem af folkekirken og et trossamfund uden for folkekirken.

Personer, der bliver døbt i folkekirken, bliver ved dåben medlemmer af folkekirken, jf. medlemskabslovens § 1, stk. 1.

Beslutning om dåb og dermed indmeldelse i folkekirken af en mindreårig træffes af den eller dem, der har forældremyndighed over barnet. Dette følger både af dåbsanordningen og af medlemskabsloven.

Det fremgår af § 2, stk. 1, i medlemskabsloven, at et medlemskab af folkekirken kan bringes til ophør ved skriftlig anmeldelse. Ligeledes følger det af § 2, stk. 2, at medlemskabet ophører, såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken.

Det fremgår af § 3 i medlemskabsloven, at for ugifte personer under 18 år træffes bestemmelser efter § 1, stk. 2-4³, og § 2⁴ af forældremyndighedens indehaver, dog at en person, der er fyldt 15 år, tillige skal give sit samtykke.

Bestemmelserne skal ses i sammenhæng med forældreansvarsloven. Det følger af §§ 1 og 2 i denne lov, at børn og unge under 18 år er under forældremyndighed, og at forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Selvom en person, der er fyldt 15 år, efter medlemskabslovens § 3 tillige skal give sit samtykke, er der hverken i dåbsanordningen eller i anden lovgivning nogen bestemmelse, som giver mulighed for at dispensere, så et barn kan ind- eller udmeldes af folkekirken - uden at forældremyndighedens indehaver har givet sit samtykke.

Forældreansvarsloven indeholder ikke særregler om religiøse forhold. Som nævnt ovenfor fremgår det imidlertid af lovens forarbejder og af vejledningen om fælles forældremyndighed, at væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold kræver enighed mellem forældrene, hvis der er fælles forældremyndighed. Barnets religion er nævnt i vejledningen som et forhold, forældrene skal være enige om.

³ Indmeldelse ved dåb m.v.

⁴ Udmeldelse

Preben Esbersen anfører blandt andet i afsnit 10.2.5 (p. 152) i Kirkeret, Almindelig del, 2. udgave, 1999 at: *"Hvis situationen er den, at ønske om medlemskab af folkekirken fremsættes af en mindreårig mellem 15 og 18 år, behøver samtykke fra forældremyndighedens indehaver ikke at være meddelt skriftligt, når blot det kan dokumenteres. Samtykket kan efter omstændighederne også være stiltiende. Det er tilstrækkeligt, at erklæringen går ud på, at man ikke vil modsætte sig opfyldelsen af den mindreåriges ønske".*

Heri ligger først og fremmest en fravigelse fra kravet om *skriftligt* samtykke fra forældrene. Der er dog et tydeligt krav om samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

Dette krav om forældremyndighedsindehaverens samtykke gælder også i de situationer, hvor en mindreårig ønsker at indmelde sig i et andet trossamfund end folkekirken, uagtet om den praktiske del af udmeldelsen af folkekirken følger reglerne i medlemsskabsbekendtgørelsens § 6, eller udmeldelsen sker som en automatisk konsekvens af personens indmeldelse i et andet trossamfund.

Beslutning om ind- og udmeldelse af folkekirken for personer mellem 15 og 18 år træffes således af forældremyndighedsindehaver, men kræver barnets samtykke. Forældremyndighedsindehaveren vil således kunne underkende barnets ønske om at blive indmeldt i et andet trossamfund og dermed automatisk udmeldt af folkekirken.

Ved en udmeldelse af en person under 18 år af folkekirken uden forældremyndighedsindehaverens samtykke, må forældremyndighedsindehaveren henvende sig til præsten, der har foretaget udmeldelsen og meddele, at der ikke er givet samtykke til udmeldelsen. Ligeledes ved indmeldelse i et andet trossamfund uden forældremyndighedsindehaverens samtykke, må forældremyndighedsindehaveren henvende sig til trossamfundet og meddele, at der ikke er givet samtykke til indmeldelsen. En sådan ind- eller udmeldelse må herefter anses for ugyldig.

Både folkekirken og andre trossamfund er forpligtet til at overholde gældende ret og dermed også i sin ind- og udmeldelsespraksis respektere reglerne i forældreansvarloven.